

SUOMEN SOTAKORKEAKOULU

50-VUOTIAS

Yleisesikuntaeverstiluutnantti Helge Seppälä

Itsenäisen Suomen Sotakorkeakoulun juhlalliset avajaiset pidettiin 3. päivänä marraskuuta 1924 korkeakoulun nykyisissä tiloissa Liisankatu 1:ssä. Sotaväen väliaikainen päällikkö ja Sotakorkeakoulun johtaja, kenraalimajuri V P Nenonen määritteli jo tuolloin avauspuheessaan ne periaatteet, joiden mukaan Sotakorkeakoulu tulisi toimimaan. Hän esitti, että voidakseen toimia menestyksellisesti maansa puolustamiseksi Suomen armeijan on luotava itselleen omaperäinen taktiikka ja strategia, jotka voidaan kehittää ainoastaan kotimaisessa sotakorkeakoulussa. Tämän jälkeen kenraalimajuri Nenonen mainitsi: »Pidän sotakorkeakoulun tehtävää kahdenlaisena. Toisaalta on sotakorkeakoulun tarjottava siellä opiskeleville upseereille laaja sotatieteellinen koulutus ja toisaalta sen on luotava meidän sotamenetelmämme, sotadoktriinimme. Sotatieteellisten opintojen harjoittaminen ei saa muodostua ainoastaan jonkin määrätyn oppimäärän päähantakomiseksi. Tietoja upseeri tarvitsee, mutta mikä on vielä tärkeämpää, hänen tulee osata näitä tietojaan oikein soveltaa. Sen takia on sotakorkeakoulun tarkoituksena myöskin kasvattaa itsenäisiä ja loogisesti ajattelevia upseereita armeijallemme.» Nämä periaatteet pätevät sotakorkeakoulutuksessa tänäänkin.

SOTAKORKEAKOULUTUS ENNEN TALVISOTAA

Yleisen osaston ensimmäiselle kurssille hyväksyttiin 34 upseeria, jotka aloittivat opintonsa tammikuussa 1925. Tämän kurssin opiskelu oli monessa suhteessa poikkeuksellista erityisesti siitä syystä, että korkeakoulussa oli runsaasti ulkomaalaisia opettajia, jotka käyttivät opetuksessa omaa äidinkieltään.

Lokakuussa 1925 Sotateknillisen osaston ensimmäinen kurssi aloitti myös toimintansa korkeakoulussa. Sille komennetut upseerit olivat aloittaneet opintonsa jo vuotta aikaisemmin Teknillisessä korkeakoulussa. Samana vuonna järjestettiin myös ensimmäinen pääsyttökinto korkeakouluun pyrkiville upseereille. Tämä muodostui sittemmin perinteelliseksi, joskin siitä poikettiin joitakin kertoja korkeakoulun historian aikana. Syksyllä 1926 korkeakoulussa aloitti toimintansa merisotaosaston ensimmäinen kurssi, joka toimi aluksi merisotateknillisenä kurssina.

Sotakorkeakoulun aloittaessa neljännen toimintavuotensa 1927 oli päästy siihen tavoitteeseen, johon oli alusta alkaen määrätietoisesti pyritty, kaikki korkeakoulun opettajat olivat suomalaisia upseereita. Tällä oli merkittävä osuus nimenomaan omaperäisen strategian ja taktiikan kehittämässä.

Vuosi 1930 oli korkeakoulun kannalta erittäin merkityksellinen. Tällöin tasavallan presidentti vahvisti lain, jonka perusteella Suomen Sotakorkeakoulu vakinaistettiin. Sotakorkeakoulu oli näet toiminut ensimmäiset kuusi vuotta väliaikaisena. Vakinaistaminen poisti tietynlaisen epävarmuuden tunteen ja antoi perusteet pitkäntähtäyksen suunnittelulle.

Sotakorkeakoulun toiminta sai 1930-luvulla vakiintuneet muodot. Oleellista oli, että opetus keskitettiin määrätietoisesti pääaineisiin vähentämällä useiden sivuaineiden tuntimääriä. Opetuksen painopiste siirtyi entistä enemmän taktiikan sovellutusharjoituksiin, toisin sanoen myös taktiikan kehittämiseen.

Ilmasotaosaston ensimmäinen kurssi aloitti toimintansa 1937. Näin myöhään aloitettu ilmasotaosasto ei voinut poistaa Ilmavoimien yleisesikuntaupseeripulaa, mutta saattoi sitä kuitenkin lieventää. Samalla tehtiin muutoksia Sotateknillisen osaston opetusjärjestelyihin siirtymällä neljävuotiseen kurssiin. Osaston aloittaessa 1925 toimintansa oli kyseessä neljän vuoden kurssi, joka välillä muutettiin kolmi- vuotiseksi ja palattiin jälleen neljään vuoteen. Teknillisen osaston kurssiajan pituus on koko korkeakoulun olemassaolon ajan ollut keskeinen kysymys ja johtanut lukuisiin muutoksiin. Mielipiteet ovat jakautuneet kahtia. Neljävuotista korkeakoulutusta on pidetty liian pitkänä, mutta toisaalta on taas katsottu kolmivuotinen liian lyhyeksi.

Keväällä 1939 Sotakorkeakouluun hyväksyttiin yhteensä 50 upseeria eli ennätysmäärä oppilaita. Syksyllä Sotakorkeakoulussa oli yhteensä 79 oppilasta. Suurin toivein aloitettu lukukausi keskeytyi kuitenkin viikon kuluttua arvaamattoman pitkäksi aikaa. Talvisodan puhjettua Sotakorkeakoulun käyneet upseerit joutuivat käytännössä soveltamaan oppejaan oloissa, joissa virheitä ei annettu anteeksi.

Ennen talvisotaa Sotakorkeakoulu ehti jakaa diplomit 370 upseerille, joista 265 valmistui yleiseltä osastolta, 54 teknilliseltä osastolta, 38 merisotaosastolta ja 13 ilmasotaosastolta. Kun otetaan huomioon, että rauhan vuosina oli diplomin saaneista kuollut 19 upseeria, niin sodan alettua oli käytettävissä enintään 350 Suomessa korkeakoulutettua upseeria, joista osa jäi vielä syystä tai toisesta käyttämättä. Toisaalta on kuitenkin otettava huomioon, että maassa oli noin 60 ulko- mailla sotakorkeakoulutuksen saanutta upseeria.

Todettakoon, että Suomen puolustusvoimat olivat sotiin mennessä saatu organisoitua ja myös osittain varustettua sodankäyntidoktriinimme edellyttämällä tavalla. Tätä työtä olivat johtaneet ja suorittaneet pääasiassa Suomessa koulutetut yleisesikuntaupseerit.

Eriytyisen merkittävä oli Sotakorkeakoulun panos suomalaisen taktiikan luomisessa ja kehittämisessä. Tässä suhteessa ei voitane liiaksi korostaa ensimmäisen suomalaisen taktiikan opettajan, everstiluutnantti E N Mäkisen ja hänen oppilaansa V K Nihtilän osuutta. Edellinen oli korkeakoulun taktiikan opettajana vuosina 1926—1931 ja jälkimmäinen 1930—1937. Vuosiluvut kattavat lähes kokonaan korkeakoulun talvisotaa edeltäneen taktiikan opetuksen.

Suomen sodat 1939—1945 osoittivat kiistattomasti, että huolimatta alkuvaiheessa ulkomaisiin opettajiin nojautuneesta opetuksesta ja verrattain lyhyestä toiminta-ajasta, Suomen Sotakorkeakoulu kykeni luomaan oloihimme sopivan sodankäyntimenetelmän ja sen edellyttämän taistelutaidon. Tätä taustaa vastaan voitaneen myös korostaa Sotakorkeakoulun merkitystä valtakunnan itsenäisyydelle.

Huolimatta siitä, että yleisesikuntaupseerit toimivat yleensä esikunnissa, jotka eivät olleet taistelujen välittömässä läheisyydessä, kärsivät Sotakorkeakoulumme entiset oppilaat verrattain suuret, noin kymmenen prosentin tappiot. Heidän muistonsa kunniottamiseksi Sotakorkeakoulun perinneaulan marmoritauluun on hakattu 32:n sankarivainajan nimet.

SOTAKORKEAKOULUTUS SOTIEN JALKEEN

Ennen varsinaisen korkeakoulutuksen uudelleen aloittamista järjestettiin Yleisen osaston 15:n ja Sotateknillisen osaston 5:n kurssin oppilaiden oikeudellinen asema, koska kurssit olivat ennen sotia kes-

keytyneet puolivälistä. Koulutuksen ja sotakokemuksen perusteella katsottiin näiden upseerien suorittaneen yleisesikuntaupseeritutkinnon, ja heille jaettiin kesällä 1945 diplomit.

Ensimmäisten sodanjälkeisten kurssien oppilaat ilmoittautuivat 7. 1. 1946 Helsingissä. Tällöin Yleisen osaston 16 kurssi (Y 16) ja Sotateknillisen osaston 6 kurssi (STO 6) aloittivat opintonsa. Y 16 oli monessa suhteessa poikkeuksellinen; oppilaat komennettiin korkeakouluun ilman pääsyutkintoa; kurssi kesti vain vuoden ja toimi sisäoppilaitoksen tapaan.

Säännönmukainen korkeakoulutus alkoi tammikuussa 1947. Oppilaat oli valittu pääsyutkinnon perusteella, mutta heidät jaettiin ainutkertaisesti kuuteen eri osastoon, joista yksi, eli Huolto-osasto, oli jopa alistettu Huoltoupseerikoulun johtajalle. Muut osastot olivat yleinen, meri-, ilma-, pioneeri- ja viestiosasto.

Kurssien ohjelmat noudattivat jo tuolloin myöhemmin vakiintunutta linjaa. Sotaa edeltäneeseen koulutukseen verrattuna oli merkillepantavaa, että taktiikan opetuksen tuntimäärä oli kaksinkertaistunut. Opetusohjelmaan kuuluivat talvihoitamisharjoitus (kenttäharjoitus), operatiivinen tiedustelu, kesäjoitamisharjoitus, esikunta- ja viestiharjoitus ja tehdaskäynnit.

Päeesikunnan antaman käskyn mukaan jakaantui Sotakorkeakoulu 1949 kahteen osastoon, Yleinen osasto (Y) ja Sotateknillinen osasto (STO). Yleinen osasto käsitti maasotalinjan (MSL), merisotalinjan (MeSL) ja ilmasotalinjan (ISL). Sotateknillinen osasto käsitti puolestaan eri alojen teknillisiä linjoja tarpeen mukaan, kuten esim ase- teknillinen linja.

Sotakorkeakoulun 25-vuotisjuhlallisuuksia vietettiin tammikuussa 1949 erityisen juhla- ja menoin. Päiväjuhlaa kunnioittivat läsnäolollaan tasavallan presidentti J K Paasikivi, entinen tasavallan presidentti K J Ståhlberg, eduskunnan puhemies U K Kekkonen, pääministeri K-A Fagerholm, puolustusministeri E Skog ja arvovaltainen kutsuvierasjoukko. Vuosijuhlan yhteydessä ilmestyi ja jaettiin Sotakorkeakoulun 25-vuotisjulkaisu, jonka pääkirjoittajana toimi everstiluutnantti K J Mikola.

Korkeakoulussa tapahtunutta opetuksen kehitystä kuvastavat ehkä parhaiten Sotakorkeakoulun johtajan, kenraalimajuri Karhun sanat korkeakoulun 30-vuotisjuhlassa:

»Siinä koulutuksessa, joka Sotakorkeakoulussa upseerille nykyisin annetaan, pyritään samaan tapaan kuin aikaisemminkin kehittämään oppilaan johtajaominaisuuksia: päättäväisyyttä, nopeutta ratkaisujen teossa, ratkaisuihin vaikuttavien olennaisten tekijäin tajuamista jne. Mutta rinnan tämän kanssa pyritään — kenties aikaisempaa korostetummin — antamaan hänelle kuva maanpuolustuskysymyksestä

kokonaisuutena, lisäämään hänen teknillistä taitoaan rauhan ja sodan ajan esikuntatoimintaan kuuluvissa tehtävissä ja pyritään saamaan hänessä esiin taito syventyä kulloinkin esille tulevaan kysymykseen. Pyrkimys on tämä. Onnistuminen riippuu opettajakunnan taidosta ja oppilaskunnan suorittamasta omakohtaisesta työstä.

Taustanaan toisen maailmansodan ja sen jälkeisen ajan valtava sotatekninen kehitys nykyinen yleisesikuntaupseeripolvi joutuu entisestäänkin enemmän turvautumaan pienelle maalle soveltuviin materiaalsiin ratkaisuihin ja toiminnan muotoihin sekä ennen kaikkea korkeaan maanpuolustusmoraaliin. Näissä pyrkimyksissä sen omat mahdollisuudet ja voimat ovat rajoitetut. Se toivoo pyrkimyksilleen valtiovallan ja kaikkien kansalaisten tukea. Omalta osaltaan se on — olen vakuutettu — valmis antamaan isänmaalleen kaiken mitä maamme tuleva kohtalo siltä vaatii.»

Vuonna 1956 Sotakorkeakoulun opetusjärjestelyihin tehtiin huomattavia muutoksia. Sotateknillisellä osastolla palattiin taas aikaisemmista kokemuksista huolimatta neljävuotiseen opetukseen. Samalla päätettiin, että kaikille korkeakouluun pyrkiville järjestetään yksi yhteinen pääsy-tutkinto, jonka hyväksytyt suoritus edellyttää opiskeluun yleisellä osastolla. Teknilliselle osastolle pyrkiville järjestettiin lisäksi neljä viikkoa kestävä matemaattis-luonnontieteellinen valmennuskurssi, jonka perusteella lopullisesti ratkaistiin oliko anojalla edellytyksiä haluamalleen linjalle. Uusi järjestelmä saattoi teknilliselle osastolle pyrkivät huomattavasti vaikeampaan asemaan kuin yleiselle osastolle pyrkivät. Järjestelmä johtikin välittömästi oppilaskatoon teknillisellä osastolla.

Opetusohjelmaan liitettiin uutena aineena johtamistaito ja vieraiden kielten opetuksessa palattiin kokemusten perusteella yksikielijärjestelmään, jonka mukaan oppilas opiskelee entisen kahden asemasta vain yhtä kieltä korkeakoulussa ollessaan. Tutkimustöiden suorittamiseksi järjestettiin oppilaille yksi arkipäivä viikossa vapaaksi. Tämä katsottiin välttämättömäksi arkisto- ja kirjastotutkimuksia varten.

Vuoden 1957 tammikuussa oli diplomien jakotilaisuus poikkeuksellisen juhlava, vaikka kyseessä ei ollutkaan enää korkeakoulun vuosipäivä, joka oli puolustuslaitoksen perinnejärjestelyjen yhteydessä määrätty marraskuun 3. päiväksi, eli siksi päiväksi, jolloin Sotakorkeakoulun avajaiset olivat. Tilaisuudessa kenraaliluutnatti P Talvela paljasti Suomen Marsalkka C G Mannerheimin muotokuvan. Tasavallan presidentti U K Kekkonen kunnioitti tilaisuutta läsnäolollaan.

Keväällä 1958 korkeakoulussa toimeenpantiin suuri strateginen sotapeli. Kokemusten perusteella tästä muodostui käytäntö, joka on voimassa nykyisinkin. Muutoin opetusjärjestelyt säilyivät entisellään. Todettakoon tässä yhteydessä teknillisen osaston harjoitukset kesällä

1958: koeampuma-asemaharjoittelu, lentokonease- ja ampumateknillinen harjoittelu, panssarivaunu-, panssarintorjunta- ja kranaatinheitinharjoittelu sekä kenttätykistöharjoittelu, laivastoharjoittelu, rannikkotykistöharjoittelu ja ilmatorjuntatykistöharjoittelu.

Korkeakoulun ilma- ja ilmatorjuntataktiikan opetuksen kannalta tehtiin kesällä 1959 merkittävä aloite. Tällöin vieraili ilmatorjuntataktiikan opettaja Ranskassa lentonäytöksessä. Asianomaisen kertomuksen perusteella korkeakoulun ilma- ja ilmatorjuntataktiikan opettajat ja eräät muutkin opettajat ovat säännöllisesti vierailleet ilmailunäyttelyissä Ranskassa ja Englannissa.

Teknilliselle osastolle pyrkivien upseereitten vähyys pakotti korkeakoulun johtajan etsimään uutta ratkaisua. Tässä mielessä Sotakorkeakoulu esitti puolustusvoimain komentajalle kesällä 1959, että teknilliselle osastolle pyrkivän on suoritettava vain matemaattis-fyysikaalinen pääsyttkinto, joka pidettäisiin toistaiseksi valintakurssin yhteydessä. Sen sijaan yleisesikuntaosaston (yleisen osaston nimestä luovuttiin vakiintuneen käytännön vuoksi) pääsyttykinnon voi suorittaa vaihtoehtoisesti joko ennen teknillisen osaston opintokautta tai sen jälkeen. Puolustusvoimain komentaja hyväksyi esityksen, joka ei itse asiassa muuttanut vallitsevaa tilannetta. Sanottiin vain, että teknillisen osaston yksinomainenkin suoritus katsotaan ansioksi ja kelpoisuusvaatimukseksi erinäisiin upseerivirkoihin. Todellisuudessa säilyi kaksi pääsyttytkintoa.

Tammikuussa 1961 puolustusvoimain komentaja, jalkaväenkenraali S Simelius teki koulutuspäällikön esityksestä eräitä tärkeitä Sotakorkeakoulun opintojärjestelyjä koskevia päätöksiä. Niiden mukaan Sotakorkeakoulun pääsyttytkintoon ei oteta periaatteessa upseeria, joka ennen kurssin alkua on täyttänyt 37 vuotta, korkeakoulussa säilytetään entinen linjajako ja meri- ja ilmasotalinjoilla annetaan puolustushaarojen mukaista erikoiskoulutusta keskimäärin 35 % koko oppiaineista. Edelleen todettiin, että suoritettu meri- tai ilmasotalinjan pääsyttytkinto ei sellaisenaan oikeuta aloittamaan opintoja maasotalinjalla. Päätöksen mukaan ilmatorjuntatykistön ja rannikkotykistön upseereitten olisi periaatteessa opiskeltava maasotalinjalla.

Kesällä 1961 avautui korkeakoululle merkittävä edistysaskel teknillisen korkeakoulutuksen osalta. Ruotsalaisen avun ja ystävällisyyden ansiosta teknillisten linjojen oppilaat saivat tehdä opintomatkan Ruotsin Boforsin tehtaalle. Ystävällisten naapureiden tuesta johtuen nämä teknillisten linjojen opintomatkat Ruotsiin saivat 1960-luvulla perinteisen luonteen. Vuonna 1964 aseteknillinen ja ohjausteknillinen linja vierailivat Boforsilla, ohjusteknillinen linja lisäksi Saabilla ja viestitekniillinen linja Ericsson-yhtymässä. Pari vuotta myöhemmin teknilliset linjat vierailivat Boforsilla ja Scania Vabiksella sekä

Saabilla ja Stal Lavallilla. Seuraavan 1960-luvun vierailun tekivät vuosikymmenen lopulla maa- ja merisotalinjan teknilliset opintosuunnat Boforsille ja Ericssonille.

Lukuvuoden 1962—63 alkaessa siirryttiin maasotalinjan osalta yhden kurssin opetusjärjestelmään. Tämän jälkeen ei Sotakorkeakoulussa ole ollut samanaikaisesti nuorempaa ja vanhempaa yleisesikuntaosaston kurssia. Samalla korkeakoulussa alkoi myös ensimmäinen ohjus- ja lentoteknillinen linja.

Korkeakoulun 40-vuotisjuhlaa vietettiin klo 13.00 alkaen Tieteellisten Seurain talossa. Tilaisuutta kunnioittivat läsnäolollaan tasavallan presidentti U K Kekkonen, puolustusministeri A Pentti, ulkoministeri A Karjalainen, valtiovarainministeri E Kaitila, kauppa- ja teollisuusministeri T A Wiherheimo, Helsingin Yliopiston kansleri professori P Ravila, puolustusvoimain komentaja jalkaväenkenraali S Simelius sekä arvovaltainen kutsuvierasjoukko, johon kuuluivat muiden korkeakoulujen edustajat, Sotakorkeakoulun Stipendirahastojen lahjoittajat sekä muilla tavoilla korkeakoulun toimintaa tukerieet henkilöt, kenraalikunta, sotakoulujen johtajat, Suomen Sotatieteellisen Seuran puheenjohtaja, entiset Sotakorkeakoulun johtajat ja opettajat ja ensimmäinen korkeakoulun kurssi.

Eversti A A O Setälä viittasi puheessaan lyhyesti Suomen itsenäistymiseen ja taisteluun toisessa maailmansodassa ja korkeakoulutettujen upseereitten osuuteen isänmaan puolustamisessa. Hän totesi, että sotiamme ennen valmistunut yleisesikuntaupseeristomme oli sotatieteellisesti ja -taidollisesti tehtäviensä tasalla. Tarkasteltuaan lyhyesti yleisen maanpuolustusopetuksen merkitystä ja sodan jatkuvaa tieteellistymistä ja totaalistumista eversti Setälä totesi puheensa lopulla: »Näin olemme joutuneet nykyaikaisen upseerikoulutuksen suurten pulmien keskelle: Tieteet ovat niin vaativia, ettei kaikkea voida opettaa kaikille, joten on ratkaistava oikein, mitä ja missä vaiheessa kenellekin opetetaan. Koulutus- ja käyttövuorottelusta johtuen upseerien kouliintuminen vaativampiin tehtäviin on pitkäaikainen prosessi, joten uudistusten hyvät tai huonot puolet ilmenevät hitaasti.

Tällä hetkellä elämme upseerikoulutuksen uudistamisprosessin aikaa: upseerikoulutuksen järjestelytoimikunta on istunut ja koulutuksen uudelleenjärjestely on alkanut syksyllä 1962 Kadettikoulussa, aselajikoulujen kapteenikurssien uudistetut ohjelmat lienevät valmiit, sotakorkeakoulutuksen järjestelytoimikunta istuu tehtävällä laatia ehdotus sotakorkeakoulujärjestelmäksi 1966, joka on siirtymävaihe lopulliseen järjestelmään 1972, jolloin syksyn 1962 kadetit alkavat kolkuttaa Sotakorkeakoulun ovea.»

Sotakorkeakoulun johtajan sijainen viittasi jo edellä mainitussa puheessaan upseerikoulutuksen uudelleenjärjestelyyn. Tähän liittyen

päeesikunta ryhtyi myös toimenpiteisiin Sotakorkeakoulun koulutuksen ja tutkintojen järjestämiseksi parhaiten kokonaisuutta vastaavaksi. Tutkimusten yhteydessä todettiin, että Sotakorkeakoulun osalta oli lähinnä kyse edelleenkin sotateknillisen korkeakoulutuksen järjestelystä, jota ei yrityksistä huolimatta ollut saatu nelikymmenvuotisen taipaleen aikana yleisesti ottaen tyydyttävään järjestykseen, vaikka keinot ehkä tunnettiin. Sotateknillisen koulutuksen järjestelyyn vaikuttivat niin monet tekijät, että niiden kaikkien huomioon ottaminen johti epäkäytännöllisiin ja puolustusvoimille jopa vahingollisiin ratkaisuihin.

Tätä teknillisen koulutuksen järjestelyn vaikeutta kuvastavat selvästi ne lukuisat toimikunnat, joita nimenomaan 1960-luvun alkupuolella asetettiin. Tällaisia olivat: Puolustusvoimain Teknillisen Palvelun Selvittelytoimikunta vuodelta 1961, Upseerikoulutuksen järjestelytoimikunta vuodelta 1961, Puolustusvoimain Teknillisen ja Sotateknillisen Henkilökunnan Selvittelyelin vuodelta 1962, Sotakorkeakoulutuksen Järjestelytoimikunta vuodelta 1962 sekä toinen Sotakorkeakoulutuksen Järjestelytoimikunta vuodelta 1964.

Viimeksimainitun toimikunnan tehtäväksi puolustusvoimain komentaja määräsi tutkittavaksi sotakorkeakoulutuksen kokonaisjärjestelyjä sekä siihen liittyvän teknillisen koulutuksen osalta myös insinööriupseerien koulutusta — ottaen huomioon, että Sotakorkeakoulu jakaantui kahteen osastoon tai opintosuuntaan, joissa suoritettavat tutkinnot ovat samanarvoisia yleisesikuntaupseeritutkintoja että opinnot kestävät opintosuunnasta riippuen 2—2 1/2 vuotta ja että sotateknillisen opintosuunnan oppilasupseerit saavat vähintään vuoden yleisesikunta-koulutuksen.

Puolustusvoimain komentaja rajasi ilmeisesti aikaisempiin tutkimuksiin nojautuen varsin tarkasti toimikunnan tehtävän. Tämä osaltaan rajoitti toimikunnan toimintavapautta erityisesti ennalta määritetyn opintoajan vuoksi. Oleellisinta ja tärkeintä kuitenkin oli, että työskentelyn lähtökohdaksi otettiin yksi ja samanarvoinen yleisesikuntaupseeritutkinto.

Ennen kuin Sotakorkeakoulutuksen Järjestelytoimikunta sai valmiiksi mietintönsä teki puolustusvoimain komentaja laajasuuntaisen periaatepäätöksen Sotakorkeakoulun teknillisen korkeakoulutuksen osalta. Päätös saatettiin 20. 5. 1964 päivätyllä pääesikunnan koulutusosaston kirjeellä asianomaisten tietoon. Siinä sanottiin mm seuraavaa:

»Vuosina 1964—66 toimeenpannaan viimeiset nykyisen järjestelmän mukaiset Sotakorkeakoulun teknillisen osaston linjat. Sotakorkeakoulu tulee vastaisuudessa jakaantumaan kahteen osastoon tai opintosuuntaan, joissa suoritettavat tutkinnot ovat samanarvoisia yleisesikuntaupseeritutkintoja. Ensimmäiset uuden ohjelman mukaiset sotatekniikan

osaston linjat alkavat aikaisintaan vuoden 1967 alkupuolella.

Nykyisen järjestelmän mukaisen Sotakorkeakoulun kaksivuotisen teknillisen osaston käyneille yhdeksälle upseerille ja siellä oppilaina oleville 23 upseerille sekä tämän vuoden syksyllä opiskelunsa teknillisellä osastolla alkaville upseereille annetaan v 1966 ja 1968 syksystä alkaen tilaisuus noin vuoden kestävään yleisesikuntakoulutukseen. Tätä varten toimeenpannaan vuosina 1965, 1966, 1967 ja 1968 pääsy-tutkinnot sovelletussa ja teoreettisessa taktiikassa sekä vieraassa kielessä. Yleisesikuntakoulutuksen suorituksen ja joko teknillisellä osastolla tai yleisesikuntaosastolla hyväksytyyn diplomityön jälkeen nämä upseerit rinnastetaan kaikissa suhteissa yleisesikuntaosaston suorittaneisiin.»

Tämä eräänlainen ennakkopäätös tähtäsi ensisijaisesti vain teknillisen osaston käyneiden upseereiden oikeudellisen aseman parantamiseen, muodolliseen tasavertaisuuteen, ennen kuin odotettu uudelleenjärjestely tulisi voimaan.

Puolustusvoimain komentaja hyväksyi 15. 2. 1965 suoritetussa esitte-lyssä kenraaliluutnantti Ali Koskimaan johdolla työskennelleen »Sotakorkeakoulutuksen Järjestelytoimikunnan» mietinnössä esitetyt periaatteet upseerien korkeakoulutuksen uudelleenjärjestelyn perustaksi. Samalla puolustusvoimain komentaja oikeutti pääesikunnan eri osastot ryhtymään käytännöllisiin järjestelyihin mietinnössä esitettyjen periaatteiden toteuttamiseksi.

Mietinnön johtavia periaatteita upseereiden korkeakoulutuksen kannalta olivat seuraavat

- Sotakorkeakoulussa suoritetaan vain yksi yleisesikuntaupseeritutkinto.
- Yleisesikuntaupseeritutkinto voidaan suorittaa vaihtoehtoisesti kahdella opintosuunnalla.
- Kummankin opintosuunnan pääsytutkintoon on kyettävä valmistautumaan kutakuinkin samassa ajassa.
- Teknillisen opintosuuntauksen opiskeluaikaa on radikaalisesti lyhennettävä oppilaskadon välttämiseksi.

Pääsytutkintoaineiden osalta toimikunta esitti, että yleisen opintosuunnan aineita poliittinen ja sotahistoria, kansantalous ja valtio-oppi vastaisivat teknillisellä opintosuunnalla matematiikka, fysiikka ja kemia. Organisaatiomuutoksen osalta toimikunta esitti, että Sotakorkeakoulu jakaantuisi esikuntaan, yleisesikuntaosastoon ja kurssi-osastoon. Yleisesikuntaosaston yleisellä ja teknillisellä opintosuunnalla opiskelisivat maa-, meri- ja ilmasotalinjat. Kurssiosastossa toimeenpantaisiin erilaisia jatkokursseja.

Yleisten opintosuuntien kestämisajaksi jäi entinen kaksivuotinen opiskeluaika. Teknillisten aineiden opetusta katsottiin kuitenkin tar-

peelliseksi lisätä noin 200 tunnilla. Teknillisten opintosuuntien opiskeluajaksi tuli aluksi kaksi vuotta kahdeksan kuukautta. Tästä ajasta suunniteltiin käytettäväksi ensimmäiset kahdeksan kuukautta yksinomaan teknillisten aineiden opiskeluun. Kun kurssi alkoi vuoden alussa oli tarkoitus, että seuraavana syksynä molemmat opintosuunnat jatkaisivat rinnakkain osin yhteisen ja osin ainevalintaan perustuvan opiskelun merkeissä. Viimeinen opintovuosi olisi molemmilla opintosuunnilla samanlainen. Opetuksen järjestely oli tarkoitus toteuttaa vuoden 1967 alussa. Tällaisina järjestelyt eivät kuitenkaan toteutuneet. Ensiksikin luovuttiin jaosta yleisesikunta- ja kursiosastoon ja vuonna 1970 siirryttiin teknillisillä opintosuunnilla kolmivuotiseen opetukseen.

Vuospäivänä 1. 11. 1973 saivat diplominsa viimeiset ennen korkeakoulun 50-vuotistaipaleen täyttymistä valmistuneet upseerit. Tällöin valmistui Maasotalinja 32:n yleiseltä opintosuunnalta 37 ja teknilliseltä opintosuunnalta 16 yleisesikuntaupseeria, Merisotalinja 10:n yleiseltä opintosuunnalta 11 ja teknilliseltä opintosuunnalta kuusi upseeria sekä Ilmasotalinja 10:n yleiseltä opintosuunnalta 10 ja teknilliseltä kolme upseeria. Näin ollen on Sotakorkeakoulusta saanut sotien jälkeen diplomin yhteensä 840 upseeria ja koko sen 50-vuotistaipaleen aikana yhteensä 1 210 upseeria.

Puhuessaan Sotakorkeakoulun 49. vuotispäivänä valmistuneille yleisesikuntaupseereille ja korkeakoululle puolustusvoimain komentaja kenraali K O Leinonen mainitsi mm seuraavaa:

»Sotakorkeakoulumme tehtävä on kaksijakoinen. Sotakorkeakoulu kouluttaa puolustusvoimille johtajia ja esikuntaupseereita eri tasoja varten niin rauhan työhön kuin nimenomaan sodan varalta. Toisaalta SKK vastaa upseeristomme korkeakoulutukseen kuuluvasta tutkijakoulutuksesta.

Koulutuksen painopiste Sotakorkeakoulussa niin kuin upseerikoulutuksessamme yleensäkin on johtajakoulutuksessa. Pohjimmiltaan tämä johtuu pienen maan rajoitetuista mahdollisuuksista. Käytännön taito on menestyksellisen toiminnan perusedellytys. Käytännön taidon kehittämisen rinnalla on meidän oloissamme paljon tingittävä tieteellisestä tutkimuksesta, joka niin kuin tiedetään on nykymaailmassa sotilasalallakin sekä erittäin laajaa että syvällistä. Oman tutkimuksen puutteet on korvattava omilla kokemusperäisillä tiedoilla, muualla kotimaassa tapahtuvan tieteellisen työn tuloksilla ja ulkomailta saatavilla tiedoilla. Sotakorkeakoulu tekee kuitenkin voitavansa tutkijakoulutuksen ja tutkimuksen hyväksi niiden mahdollisuuksien puitteissa jotka sillä on, sillä sotilaallisessa kehitystyössä on luonnollisesti meilläkin paljon sellaista, missä meidän pitää tukeutua vain oman tutkimuksen tuloksiin.

Tieteellinen työ kokonaisuudessaankin on ala, jolla puolustus-

voimissamme on edelleenkin kehittämismahdollisuuksia. Niinpä yhteistyötä yliopistojen, korkeakoulujen ja muiden tieteellistä työtä tekevien laitosten kanssa voidaan nykyisestäään varmasti sekä laajentaa että tehostaa.»

YLEISESIKUNTAUPSEEREIDEN JATKOKOULUTUS

Varsinaisen yleisesikuntaupseerikoulutuksen ohella Sotakorkeakoulun tehtävänä on koko sen olemassaolon ajan ollut erilaisten jatkokoulutustilaisuuksien järjestäminen. Tällaisten jatkokoulutustilaisuuksien vaatimustaso, ajankohta ja määrä on luonnollisesti ollut riippuvainen pääesikunnan laskemasta tarpeesta. Ensimmäiset jatkokoulutustilaisuudet toimeenpantiin ennen sotia komentajakursseina, koska puolustusvoimilla ei ollut riittävästi päteviä joukkoyksiköiden komentajia. Komentajakurssit poistettiin kuitenkin Sotakorkeakoulun ohjelmasta koska ne eivät sopineet luonteensa puolesta korkeakouluun.

Pääesikunnassa suoritettujen tutkimusten mukaan todettiin 1950-luvulla korkeakoulutettujen tiedustelu-upseerien tarve. Tiedustelu-upseereita oli tosin koulutettu pääesikunnan johdossa Kadettikoululla, mutta kyseessä oli ollut lähinnä yleiskoulutus, eikä ylijohdon tiedustelutehtäviin tähtäävä upseerikoulutus. Pääesikunnan eversti A Maunulan muistion perusteella aloitettiin 1957 tiedustelu-upseerien korkeakoulutus. Suunnitelman mukaan kyseessä oli ylijohdon tehtäviin koulutettavat yleisesikuntaupseerit.

Ensimmäinen ylemmän päällystön tiedustelu-upseerikurssi toimeenpantiin Sotakorkeakoulussa toukokuussa 1957. Kurssille komennettiin 14 esiuupseeria ja kuusi kapteenia. Kurssin opettajina toimivat korkeakoulun vakinaiset opettajat sekä 17 eri alojen asiantuntijaa. Kurssin ohjelma käsitti 108 opetustuntia, jotka sisälsivät esitelmiä, luentoja, oppilasalustuksia, karttajarjoituksia ja tutustumiskäyntejä. Esitelmissä käsiteltiin eri tiedustelulajeja, tiedustelutietojen käsittelyä ym alan kysymyksiä.

Seuraavana vuonna marraskuussa toimeenpantiin toinen ylemmän päällystön tiedustelukurssi, josta käytettiin myöhemmin tutuksi tullutta työnimikettä TUJO 2. Kurssille komennettiin 20 yleisesikuntaupseeritutkinnon suorittanutta upseeria ja sillä noudatettiin pääpiirteittäin aikaisemman kurssin ohjelmaa.

Tiedustelu-upseereiden jatko-opetustilaisuudet 3 ja 4 toimeenpantiin marraskuussa 1959 ja lokakuussa 1960. Niillä noudatettiin soveltuvien kohdin aikaisempia ohjelmia ja koulutettiin yhteensä 40 yleisesikuntaupseeria ylijohdon tiedustelutehtäviin. Kursseja koskevissa kertomuksissa korkeakoulu korosti niiden tarpeellisuutta. Erään muistion mukaan pidettiin tarpeellisenä vuosittaista kurssitoimintaa. Näistä

seikoista huolimatta toimeenpantiin seuraavat opetustilaisuudet 5, 6, ja 7 vuosina 1962, 1964 ja 1967. Näillä koulutettiin yhteensä 64 upseeria. Vuoteen 1968 mennessä oli Sotakorkeakoulussa saanut 104 upseeria tiedustelu-upseerikoulutuksen. Sotakorkeakoulun uudelleenjärjestelyn johdosta opetustilaisuuden nimi muuttui seitsemännestä kurssista alkaen ylemmän päällystön tiedustelukurssiksi.

Ensimmäinen ylimmän päällystön opetustilaisuus (YPO 1), toimeenpantiin kokeiluluonteisena Sotakorkeakoulussa yleisesikunnan päällikön, kenraaliluutnantti T V Viljasen johdolla 1. 6.—22. 6. 1961. Opetustilaisuuden tarkoituksena oli antaa ylimmälle upseeristolle jatkokoulutusta suurten joukkojen johtamisessa. Koulutus kohdistui pääasiallisesti sotilaalliseen toimintaan, koska maanpuolustus-kursseilla järjestettiin maanpuolustuksen yleisopetus. Opetustilaisuuteen sisältyi mm seuraavia asiakokonaisuuksia: Kokemuksia suurten joukkojen johtamisesta Suomen sodissa 1939—1945, organisaatiokysymyksiä sekä ulkomaisia doktriineja, strategisia tehtäviä, ylijohdon operatiivinen johtamistoiminta, sodankäynti Suomen oloissa sekä puolueettomuus ja sen vaatimukset.

Opetustilaisuuden luennoitsijoina toimivat mm kenraaliluutnantti evp P Talvela, kenraaliluutnantit T V Viljanen, E W Kukkonen, A Maunula, A Koskimaa, kontra-amiraali O Koivisto, kenraalimajurit L Airila, J Järventaus, E Peura ja O Seeve. Opetustilaisuuteen komennettiin oppilaiksi neljä kenraalia ja 14 everstin arvoista upseeria.

Ylimmän päällystön opetustilaisuus 2 toimeenpantiin yleisesikunnan päällikön, kenraaliluutnantti A Maunulan johdolla 7. 5.—26. 5. 1962. Opetustilaisuuteen komennettiin viisi kenraalia ja 11 everstin arvoista upseeria. Opetussuunnitelma noudatti pääpiirteittäin aikaisempaa ohjelmaa huomioon ottaen sen, että osanottajat osallistuivat myös Sotakorkeakoulun järjestämään operatiiviseen sotapeliin 21. 5.—26. 5. 1962.

Kolmas opetustilaisuus toimeenpantiin 31. 3.—18. 4. 1964 noudattaen pääesikunnan operatiivisen osaston määrittämiä periaatteita. Opetustilaisuuteen liittyen annettiin Sotakorkeakoulun tehtäväksi esitellä armeijan esikunnan operaatiokeskuksen toimintaa. Opetustilaisuuteen komennettiin oppilaiksi 15 everstiä ja yksi kommodori.

Seuraavan ylimmän päällystön opetustilaisuuden osalta Sotakorkeakoululla ei ollut osuutta edes toimeenpanopaikkana. Neljäs opetustilaisuus nimittäin toimeenpantiin aikaisemmasta poiketen koulutus-päällikön johtamana Kadettikoulussa 31. 10.—26. 11. 1966. Opetustilaisuuteen komennettiin kaksi kenraalia, 19 everstiä tai kommodoria ja yksi everstiluutnantti.

Joulukuussa 1967 yleisesikunnan päällikkö, kenraaliluutnantti R Arimo antoi käskyn kokeiluluontoisesti 22. 4.—31. 5. 1968 toimeenpantavasta ylemmän päällystön kurssi 1:stä (YPK1).

Käskyn mukaan kurssin päämäärä oli johtosäännön 42 §:n mukainen: »Kurssin päämääränä on syventää ylemmän päällystön tietoutta puolustushaarojen yhtymien johtamisessa ja puolustushaarojen yhteistoinnissa, perehdyttää heidät armeijan sotatoimien suunnitteluun ja johtamiseen sekä puolustusvoimien kehittämisen suuntaviivoihin huomioon ottaen maanpuolustuksen eri aloilla ja erityisesti sotilaallisella alalla tapahtuneen kehityksen.» Lisäksi oli otettava huomioon erityisesti se, että pääpaino kurssilla oli sotilaallisen toiminnan käsittelyssä armeijatasalla ja siihen liittyvien päämajan, merivoimien ja ilmavoimien toimintojen selvittelyssä.

Ylemmän päällystön ensimmäiselle kurssille komennettiin 30 alle 45 vuotta nuorempaa, vuonna 1957 tai sen jälkeen Sotakorkeakoulusta valmistunutta upseeria. Toimeenpanokäskyssä pääesikunnan koulutusosasto valotti samalla tulevaisuuden suunnitelmia ylemmän ja ylimmän päällystön jatkokoulutuksen suhteen. Käskyssä todettiin nimittäin seuraavaa: »Suunnitelmien mukaan tullaan lähivuosina järjestämään vielä 1—2 vastaavaan tapaan koottua kurssia kunnes opetuksen päämääräksi on asetettava armeijakuntaa ylempien esikuntien ja joukkojen ja toiminnan opettaminen niille yleisesikuntaupseereille, jotka eivät ole tätä opetusta Sotakorkeakoulussa saaneet. Vanhemmalle päällystölle tullaan edelleen järjestämään ylimmän päällystön opetustilaisuuksia (YPO) koulutustarpeen mukaisesti.»

Seuraavana vuonna oli jälleen vuorossa koulutuspäällikön johdolla toimeenpantu ylimmän päällystön opetustilaisuus 5, joka järjestettiin 13. 10.—7. 11. 1969 Sotakorkeakoulussa pääesikunnan määrittämien periaattein. Opetustilaisuuteen komennettiin neljä kenraalia, 21 everstiä tai kommodoria ja yksi everstiluutnantti. Tämän opetustilaisuuden oppilasluettelo viittasi siihen, että seuraavat vastaavat tilaisuudet saattavat tulla jo Sotakorkeakoulun alaisiksi. Komennettavien joukossa olivat nimittäin Sotakorkeakoulun johtaja ja kaksi everstiä korkeakoulusta.

Sotakorkeakoulussa toimeenpantiin 4. 5.—29. 5. 1970 eversti Niilo A. A. Simojoen johtamana ylemmän päällystön viestitekniillinen täydennyskurssi, jolle komennettiin 14 viestialan esiupseeria. Kurssin päämääränä oli täydentää viesti- ja sähkötekniillisissä tehtävissä toimivan ylemmän päällystön viestitekniillistä koulutusta niiltä osiltaan, jotka puolustusvoimien kehittämisen kannalta ovat tärkeitä ja ajankohtaisia ja joilla viime aikoina on tapahtunut merkittävää tekniillistä kehitystä.

Koulutuspäällikön allekirjoittamalla käskyllä määrättiin 20. 4. 1970 Sotakorkeakoulun johtaja apunaan pääesikunnan operatiivisen osaston päällikkö johtamaan Sotakorkeakoulussa 12. 10.—6. 11. 1970 toimeenpantava ylimmän päällystön opetustilaisuus eli YPO 6.

Ylemmän päällystön kurssi 2 (YPK 2) toimeenpantiin Sotakorkea-

koulussa 4. 4.—2. 6. 1972. Kurssille komennettiin 32 everstiluutnantin tai majurin arvoista upseeria. Kurssin päämääräksi oli pääesikunta määrittänyt: »perehdyttää kurssilaiset sotilasläänin sotatoimien suunnitteluun ja johtamiseen sekä niihin liittyvien siviiliorganisaatioiden toiminnan järjestelyyn ja yhteistoimintaan niiden kanssa, syventää kurssilaisten tietoutta sotilaspriirin sekä eri puolustushaarojen yhtymien johtamisessa ja puolustushaarojen yhteistoiminnassa, perehdyttää heidät suurvaltayhtymien organisaatioissa ja johtamisessa tapahtuneeseen kehitykseen ja tulevaisuuden näkyisiin sekä puolustuslaitoksemme eri aloilla tapahtuneeseen kehitykseen ja tulevaisuuden näkyisiin.»

Kurssin opetus perustui pääasiallisesti ryhmätyöskentelyyn ja työskentelytulosten esittämiseen. Kurssiajasta käytettiin viikko tutustumiseen puolustushaaroihin, aselajeihin ja sotilaslääniin ja -piireihin. YPK 2:n päätyttyä todettiin korkeakoulun taholta: »Kurssi osoittautui oppilasupseerien yksimielisen käsityksen mukaisesti tarpeelliseksi ja onnistuneeksi. Ratkaisevaa onnistumisen kannalta oli kurssin hyvä henki ja innostus, joiden luomiseen ja säilymiseen on vastaisuudessaakin kiinnitettävä erityistä huomiota.»

Ylemmän päällystön kurssi 3 toimeenpantiin samojen periaatteiden mukaan 9. 4.—25. 5. 1973, paitsi että sen loppujaksoon osallistui myös Ylemmän päällystön kurssi 1.

MAANPUOLUSTUSKURSSIT

Toisen maailmansodan päätyttyä kehitettiin monissa valtakunnissa koulutusjärjestelmä, jonka avulla siviili- ja sotilashenkilöt perehdyttiin oletetun nykyaikaisen sodan olemukseen ja sen yhteiskunnalle aiheuttamiin pulmiin. Sotilaallisen puolustuksen rinnalle ilmestyivät siviilipuolustus, taloudellinen puolustus ja psykologinen puolustus. Ruotsi perusti 1950-luvun alkupuolella maanpuolustuskorkeakoulun, jossa järjestettiin johtavassa asemassa oleville siviili- ja sotilashenkilöille 10-viikkoisia maanpuolustuskursseja sekä korkeissa johtaja-asemissa oleville henkilöille erityisiä johtajakursseja. Norjassa mentiin 1950-luvun puolivälissä myös siihen, että sikäläisessä maanpuolustuskorkeakoulussa toimeenpantiin kahdeksan kuukauden pituisia kursseja siviili- ja sotilashenkilöille.

Kun asetus uudesta puolustusneuvostosta annettiin vuonna 1957, tuli meilläkin ajankohtaiseksi valtakunnallisen maanpuolustusopetuksen tarve. Tutkimusten jälkeen puolustusneuvosto hyväksyi kokouksessaan huhtikuussa 1960 esityksen siviili- ja sotilashenkilöiden yhteisten opetustilaisuuksien järjestämisestä seuraavana vuonna. Samalla sai puolustusvoimat kehoituksen ryhtyä toimenpiteisiin asianomaisten kurssien järjestämiseksi. Puolustusvoimain komentaja, jalkaväenken-

raali S Simelius määräsi jo toukokuussa 1960 toimikunnan laatimaan suunnitelman siviili- ja sotilashenkilöille annettavan yhteisen maanpuolustusopetuksen järjestämiseksi.

Eversti P Ilmolan johtama toimikunta päätyi esityksessään totaalistien maanpuolustuskurssien järjestämiseen sotakorkeakoulussa lopullisena päämääränä erityisen maanpuolustuskorkeakoulun perustaminen. Puolustusneuvosto hyväksyi 2. 12. 1960 esitetyn opetustoiminnan aloittamisen 3-viikkoisilla kursseilla Sotakorkeakoulussa, johon kurssitoiminta hallinnollisesti liitettiin. Kurssitoiminnan käytännöllinen järjestely annettiin puolustusvoimain komentajan tehtäväksi koulutuksen ylimmän valvonnan jäädessä puolustusneuvostolle. Puolustusvoimain komentajan tukena kurssitoimintaa koskevista kysymyksissä oli erityinen neuvottelukunta, vuodesta 1965 alkaen Maanpuolustuksen neuvottelukunta, johon puolustusvoimain komentaja kutsui jäsenet kuultuaan ensin puolustusneuvostoa. Neuvottelukunta on tarkastanut kurssien ohjelmat ja esittänyt osanottajat sekä käsitellyt kurseista laaditut kertomukset.

Osanottajia valittaessa on noudatettava periaatteita, joiden perusteella kursseille valitaan henkilöitä, jotka ovat maanpuolustuksen kannalta tärkeissä tehtävissä ja jotka on sijoitettu kriisi- ja sodanajan eri alojen valtakunnallisiin organisaatioihin sekä yhteiskunnassamme muutoin merkittävässä asemassa olevia henkilöitä, eri yhteiskuntapiirejä ja puolueita edustavia yksilöitä ja henkilöitä, joiden kokemukset merkittävästi tukevat maanpuolustuskurssien opetuksen päämäärien saavuttamista.

Maanpuolustuskurssien päämäärä on säilynyt lähes muuttumattomana: »Antaa johtavassa asemassa oleville siviili- ja sotilashenkilöille kokonaisnäkemys Suomen turvallisuuspolitiikasta sekä maanpuolustuksen eri alojen järjestelyistä ja valmiudesta, perehdyttää osanottajat maanpuolustuksen eri alojen tehtäviin, esittää maanpuolustuksen eri aloilla johtavissa tehtävissä toimivien tai näihin tehtäviin suunniteltujen henkilöiden työskentelyä ja keskinäistä yhteistoimintaa, tutkia ja kehittää maanpuolustuksen kokonaisuuden sekä sen eri alojen johtamista ja yhteistoimintaa.»

Puolustusvoimain komentaja, jalkaväenkenraali S Simelius antoi 17. 2. 1961 puolustusneuvoston päätökseen tukeutuen käskyn ensimmäisen totaalisen maanpuolustuksen opetustilaisuuden toimeenpanemisesta siviili- ja sotilashenkilöille Sotakorkeakoulussa 17. 4.—6. 5. 1961. Opetustilaisuuden, jota nimitettiin totaalisen maanpuolustuksen opetustilaisuudeksi, toteuttajaksi määrättiin Sotakorkeakoulun johtaja kenraalimajuri T Kopra. Tätä ennen oli korkeakoulu jo saanut käskyn yksityiskohtaisen opetussuunnitelman laatimisesta ja esittelystä puolustusvoimain komentajalle.

Ensimmäisen kurssin johtajana toimi everstiluutnantti, myöhemmin eversti Niilo Riuttala johtaen sittemmin kurssit 1—18. Hänen osuutensa oli ensimmäisenä johtajana ja valtakunnallisten maanpuolustuskurssien ohjelmien kehittäjänä erittäin merkittävä.

Ensimmäiselle kurssille kutsuttiin 16 eri siviilialojen edustajaa ja komennettiin puolustuslaitoksesta kahdeksan ja rajavartiolaitoksesta kolme upseeria. Kurssin opettajina toimivat pääasiallisesti tuntiopettajat, joista useat olivat myöhemmin osanottajina vastaavilla kursseilla. Opetussuunnitelmaan sisältyivät mm seuraavat asiakokonaisuudet: Suurvaltaryhmittymät ja niiden politiikka, Suomen sotilaspoliittinen asema, nykyaikainen sodankäynti, maanpuolustuksemme ylin johto, maanpuolustusta koskeva lainsäädäntö, henkinen maanpuolustus, puolustusvoimat ja niiden tehtävät, toimenpiteet eri hallinnon aloilla, taoudellinen maanpuolustus eri aloineen, väestönsuojelu.

Vuoden 1962 alussa puolustusvoimain komentaja antoi käskyn saman vuoden aikana järjestettävistä neljästä totaalisen maanpuolustuksen opetustilaisuudesta. Tämä käsky merkitsi siirtymistä tavanomaiseen neljän kurssin vuosirytmiiin. Vuoden aikana pidettyihin opetustilaisuuksiin osallistui yhteensä 145 henkilöä, vaikka yleensä pyrittiin 30 henkilön opetustilaisuuden vahvuuteen.

Kurssin nimikysymys tuotti jo toimintaa aloitettaessa hankaluuksia, jotka jatkuivat aina vuoteen 1965 saakka. Aluksi puhuttiin »korkeimman puolustuksen kurssista» toiminnan kuitenkin alkaessa »totaalisen maanpuolustuksen opetustilaisuutena», jonka rinnalla käytettiin myös nimitystä »totaalisen maanpuolustuksen kurssi». Vuoden 1965 alussa vakiintui uusi käyttöön otettu nimitys »maanpuolustuskurssi», jonka jäljessä oli numeromerkintä esim 1/1965. Seuraavana vuonna tuli vasta käyttöön nykyinen kurssien nimijärjestelmä, jolloin toimeenpantiin syksyllä 21. ja 22. maanpuolustuskurssi.

Kurssin alussa vakinaiseen opettajistoon kuului vain kurssin johtaja. Kurssin johtajan apulaisen virkaa hoidettiin tilapäisin järjestelyin Sotakorkeakoulun opettajavoimin. Johtajan apulaisen toimi vakinaistettiin vuonna 1965.

Ensimmäisen viiden vuoden aikana osallistui maanpuolustuskursseille yhteensä 591 henkilöä, joista oli siviilihenkilöitä 465 ja vakinaisessa palveluksessa olevia upseereita 126. Naisia ehti osallistua tämän viiden vuoden aikana maanpuolustuskursseille yhdeksän.

Opetuksessa noudatettiin vakiintunutta opetusohjelmaa, jota aika-ajoin tarkistettiin saatujen kokemusten pohjalta. Kurssien onnistumiseen vaikutti ratkaisevasti osanottajien oma panos. Tätä panosta voitiin mitata osanottajien aktiivisuuden ja kirjallisten tehtävien tasolla. Osanottajat käyttivät runsaasti puheenvuoroja ja perehtyivät sovellustusharjoituksissa tarmolla tehtäviinsä.

Opetustilaisuuksiin liitettiin jo ensimmäisen viiden vuoden aikana tutustumiskäynnit puolustuslaitoksen kohteisiin tai muihin laitoksiin. Kertomusten mukaan käynnit herättivät osanottajissa mielenkiintoa ja olivat sopivaa vaihtelua luokkatyöskentelyyn. Osanottajien toivomusten mukaisesti vierailu- ja tutustumistilaisuuksia lisättiin opetusohjelmiin. Kohteiksi tulivat Yleisradio, Neste Oy, Kadettikoulu, Satakunnan Lennosto, Porkkalan varuskunta, teollisuuslaitokset ja monet muut.

Vuonna 1967 eversti H Krogeruksen johdolla työskennellyt maanpuolustusopetuksen kehittämistä tutkinut toimikunta esitti uudelleen maanpuolustuskorkeakoulun perustamista. Esitys ei johtanut lähinnä taloudellisten seikkojen vuoksi käytännöllisiin tuloksiin. Toisaalta voidaan myös todeta, että siihenastisesta vakiintuneesta maanpuolustusopetuksesta Sotakorkeakoulun piirissä oli saatu myönteisiä kokemuksia. Välitöntä tarvetta maanpuolustuskorkeakoulun perustamiseksi ei sanottuna ajankohtana siis esiintynyt.

Valtakunnallinen maanpuolustusopetus laajeni vuonna 1967, jolloin toimeenpantiin Maanpuolustuksen 1. Jatkokurssi Kadettikoulun tiloissa maanpuolustuskurssien johdon ja opettajien vastatessa opetuksesta. Kurssille kutsuttiin osanottajat ensimmäiseltä ja toiselta maanpuolustuskurssilta. Jatkokurssin opetuksen päämääränä oli osoittaa kurssilaisille maanpuolustuksen eri aloilla vuoden 1961 jälkeen tapahtunut kehitys, pahimmat puutteet sillä hetkellä sekä toimenpiteet niiden poistamiseksi. Ohjelmassa oli mm katsaus maanpuolustuksen eri alojen valmiuteen, nykyaikaisen aseistuksen esittely ja sovellutusharjoitus. Samana vuonna toimeenpantiin myös toinen jatkokurssi, jonka jälkeen siirryttiin kahden kurssin vuosirytmiiin.

Keväällä 1971 valtakunnallisen maanpuolustusopetuksen toimittua 10 vuotta ja kun otetaan huomioon 14. 4.—17. 5. 1971 toimeenpantu 40. maanpuolustuskurssi oli kurssien käyneiden kokonaismäärä 1376 henkilöä, joista oli naisia 43, kansanedustajia 123 ja vakinaisessa palveluksessa kurssi aikana olleita upseereita 247. Samana keväänä toimeenpantiin maanpuolustuksen 9. Jatkokurssi.

Maanpuolustusopetuksen neuvottelukunta esitti 17. 3. 1971 puolustusneuvostolle, että puolustusneuvosto maanpuolustusopetuksen ylimpänä valvojana vakinaistaisi opetuksen järjestelyn maanpuolustuskursseilla hyväksymällä neuvottelukunnan yleistä maanpuolustusopetusta varten laatiman ohjeen. Ohjeessa määritettiin neuvottelukunnan tehtävät, opetuksen yleiset tavoitteet, eriasteisten kurssien opetuksen päämäärät sekä kurssien asema ja johtosuhteet. Perusteluissaan maanpuolustusopetuksen neuvottelukunta esitti mm seuraavaa: »Kuluneen kymmenvuotiskauden aikana kurssitoiminta on saanut varsin vakiintuneet muodot. Sen asema on arvostettu ja hallinnollinen liittäminen Sotakorkeakouluun on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi. Puolustus-

neuvoston asettaman maanpuolustusopetuksen neuvottelukunnan toiminta on myös osoittautunut toimintaa hyödyttäväksi. Yleisesti voitaneen todeta, että kokemukset tähänastisesta maanpuolustuskurssitoiminnasta ovat olleet myönteisiä. Vaikka erityisen maanpuolustuskorkeakoulun perustamista on esitetty, reaalisia taloudellisia edellytyksiä esitysten toteuttamiseksi ei ole syntynyt. Nykymuotoisesta kurssitoiminnasta saadut kokemukset puhuvat myös sen puolesta, että todellista tarvetta maanpuolustuskorkeakoulun perustamiseen tuskin vielä on olemassa, vaikka kansainväliset esimerkit puhuvatkin sen puolesta.

Maanpuolustusopetuksen neuvottelukunta on havainnut, että suurimpana epäkohtana erityisesti kurssitoiminnan kehittämistä silmällä pitäen on sellaisen säännösten puuttuminen, joka määrittää opetus-toiminnan päämäärät, johdon ja valvonnan samoin kuin eriasteisten kurssien aseman ja toteuttamistavan. Myös kurssitoimintaan liittyvät vastuu- ja toimivaltakysymykset ovat olleet lähes täysin avoimia.»

Tämän jälkeen neuvottelukunta katsoo, että sen mielestä kymmenvuotista kokeiluvaihetta voidaan pitää riittävän pitkänä sellaista päätöksentekoa varten, jolla nykyinen väliaikaisuus saadaan päättymään ja kurssitoiminnalle luoduksi muodollisestikin asialliset perusteet sekä vakinainen asema.

Puolustusneuvosto hyväksyi 27. 5. 1971 maanpuolustusopetuksen neuvottelukunnan esityksen, joten kymmenvuotisen toiminnan jälkeen vahvistettiin jo käytännössä tapahtuneet järjestelyt.

Maanpuolustusopetuksen järjestelyä koskevien ohjeiden alussa sanotaan: »Turvallisuuspoliittisen kokonaisnäemyksen antamiseksi johdettavassa asemassa toimiville siviili- ja sotilashenkilöille samoin kuin maanpuolustuksen eri alojen välisen yhteistoiminnan ja valmiuden edistämiseksi järjestetään puolustusneuvoston valvonnassa sekä sen antamien suuntaviivojen mukaan eriasteista maanpuolustusopetusta ja -koulutusta.»

Ohjeissa määritetään mm maanpuolustusopetuksen neuvottelukunnan kokoonpano ja tehtävät sekä puolustusvoimain komentajan asema valtakunnallisten maanpuolustuskurssien toimeenpanijana ja niistä vastaajana. Ohjeen liitteenä on valtakunnallisen maanpuolustuskurssien runko-ohjelma.

Puolustusneuvoston hyväksymien ohjeiden perusteella puolustusvoimain komentaja vahvisti 11. 6. 1971 valtakunnallisille maanpuolustuskursseille työjärjestyksen. Siinä määrättiin opetuksen päämäärä ja maanpuolustuskurssien toimeenpanopaikaksi Sotakorkeakoulu, johon kurssit hallinnollisesti liittyvät. Edelleen työjärjestyksessä määritetään maanpuolustuskurssien johtajan, johtajan apulaisen ja opettajien tehtävät.

Keväällä 1974 on toimeenpantu 52 maanpuolustuskurssia, joille on

osallistunut yhteensä noin 1 820 henkilöä, 15 maanpuolustuksen jatkokursssia, jolle on osallistunut lähes 900 henkilöä. Alueellisille kursseille on keväeseen mennessä osallistunut noin 2 600 henkilöä. Lisäksi on paikallisiin koulustilaisuuksiin osallistunut 2 038 henkilöä. Viimeksi mainitut tilaisuudet lopetettiin 1971.

Aloittaessaan uuden toimintavuosikymmenensä maanpuolustusopetus on saanut vahvistetut ja jo vakiintuneet muodot jolle voidaan turvallisesti rakentaa tuleva maanpuolustusopetus valtakunnan puolustusvalmiuden kehittämiseksi.

SOTAKORKEAKOULU TANAAN

Koulurakennus ja opiskeluolot

Sotakorkeakoulu on koko olemassaolonsa ajan toiminut samassa rakennuksessa Liisankadun alkupäässä. Tämä vanha tsaari-Venäjän aikainen Uudenmaan Tarkk'ampujapataljoonan käyttöön rakennettu ja sittemmin Suomen Valkoiselle Kaartille kuulunut kasarmihan kunnostettiin nimenomaan korkeakoulua varten. Sotakorkeakoulu ei kuitenkaan saanut tuolloin koko rakennusta haltuunsa, vaan siinä toimi vuosina 1925—1945 Sota-arkisto ja vuosina 1927—1961 Puolustuslaitoksen keskuskirjasto, sittemmin Sotatieteellinen keskuskirjasto.

Sotien aikana koulurakennusta käytettiin eri tarkoituksiin. Siinä oli mm. sotasairaala. Tilapäiskäytössä koulurakennus luonnollisesti ränsistyi. Valitettavasti sodan aikana myös katosi tuntemattomalla tavalla eräitä korkeakoulun perinne-esineitä. Sotien jälkeen korkeakoulurakennuksessa toimivat korkeakoulun lisäksi edellä mainittu kirjasto, pääesikunnan jalkaväkitöimistö vuoteen 1956 ja kellarikerroksessa Topografikunnan osia vuoteen 1968.

Näissä oloissa koulurakennus ei enää vastannut sotakorkeakoulutukselle asetettavia vaatimuksia mm. tilanahtauden vuoksi. Henkilökunta ja oppilaat joutuivat toimimaan vähemmän viihtyisissä ja ahtaissa oloissa. Vaikeuksista huolimatta korkeakoulu toimi noin 15 vuotta, kunnes vuosina 1961—1962 koulurakennuksessa toimeenpantiin täydellinen peruskorjaus. Sen yhteydessä kiinnitettiin erityistä huomiota viihtyvyyden lisäämiseen ja valaistuksen parantamiseen. Samalla uusittiin koko korkeakoulun lämmitysjärjestelmä, parannettiin ilmastointia ja rakennettiin rakennuksen alakertaan keskuskirjaston poistutua tarpeelliset toimistohuoneet. Näiden korjausten ja lisätilojen johdosta paranivat niin opettajien kuin oppilaidenkin työskentelymahdollisuudet.

Seuraava oleellinen parannus tapahtui korkeakoulun kannalta

vuonna 1968, jolloin Topografikunnan osat poistuivat kellarikerroksesta. Sen entisissä tiloissa toimeenpantiin täydellinen peruskorjaus, jonka yhteydessä valmistui kahdeksan opettajan huonetta, käsikirjasto, karttavarasto, kuntohuone, suihkut, ala-aula ja muuta tarpeellista varastotilaa. Tällä järjestelyllä opettajien työskentelymahdollisuudet paranivat ja yläkerroksista saatiin lisää opetustiloja. Todettakoon, että maanpuolustuskursseille on opetustila saatu viereisestä Sotatieteen laitoksen rakennuksesta, joten niiden toimeenpano ei ole häirinyt korkeakoulun työskentelyä.

Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että Sotakorkeakoululla on tänään tyydyttävät opetustilat luokkaopetusta silmällä pitäen, hyvät opetusvälineet ja asiallinen kalusto. Korkeakoulutuksen kannalta asiaa tarkasteltaessa on kuitenkin todettava muutamia merkittäviä puutteita. Sotakorkeakoululla ei valitettavasti ole ajanmukaista, riittävän suurta luentosalia, jota on pidettävä yhteisluentojen kannalta välttämättömänä, varsinkin kun korkeakoulussa joudutaan verrattain usein tilanteeseen, että kaikki oppilaat ovat yhtäaikaan samalla luennolla. Toisena puutteena on jo vuosien aikana ollut liian pieni juhlasali. Sotakorkeakoululla on ollut vaikeuksia tavanomaistenkin päättäjätalaisuuksien järjestelyissä puhumattakaan suuremmista juhlatilaisuuksista, koska kaikki oppilaat eivät ole mahtuneet juhlasaliin. Puutteet ovat senlaatuista, että ne eivät ole olleet korjattavissa peruskorjausten yhteydessä tai niihin ei ole osattu kiinnittää huomiota.

Suuren luentosalin ja juhlasalin saamista on lähitulevaisuudessa pidettävä välttämättömänä. Sen ei tarvitse merkitä luopumista perinteisestä koulurakennuksesta, jos tarvittavat tilat voidaan osoittaa korkeakoulun läheisyydestä ja niiden peruskorjaukseen tai rakentamiseen myönnetään riittävät määrärahat. Tällä toimenpiteellä edistettäisiin myös maanpuolustuskurssien opetuksen järjestely.

Sotakorkeakoulun tehtävä ja kokoonpano

Sotakorkeakoulu on koulutuspäällikön alainen puolustusvoimain korkein opetuslaitos, jonka tehtävänä on antaa sotatieteellistä ja -teknillistä opetusta sekä toimeenpanna maanpuolustuskysymyksiä koskevia erikoiskursseja ja erityisiä jatko-opetustilaisuuksia.

Sotakorkeakoulun johdon muodostavat Sotakorkeakoulun johtaja ja hänen alaisensa yleisesikuntakoulutuksen johtaja ja sotateknillisen koulutuksen johtaja. Edellisen alaisena ovat maa-, meri- ja ilmasotalinjat ja jälkimmäisen alaisena sotateknillinen linja. Näiden linjojen lisäksi toimeenpantavien jatko- ja täydennyskurssien johdon ja kokoonpanon käskee pääesikunta kunkin kurssin osalta erikseen. Maanpuolustuskurssit ovat vain hallinnollisesti Sotakorkeakoululle alistettuja.

Sotakorkeakoulun esikunta jakaantuu komento- ja koulutustoimistoon sekä huoltotoimistoon. Koulutusupseeri johtaa esikuntaa ja hänen alaisinaan työskentelevät konekirjoittamo, piirtämö, karttavarasto sekä kirjasto- ja opetusvälinevarasto.

Esikuntaan kuuluu koulutusupseerin lisäksi toimistoupseeri ja taloudenhoitaja sekä viisi aliupseeria, kuusi siviilitoimienhaltijaa ja seitsemän ylimääräistä toimenhaltijaa. Näiden lisäksi voi Sotakorkeakoulun kokoonpanoon kuulua värvättyjä ja tilapäisiä ja työsopimus-suhteisia toimihenkilöitä. Henkilökunnan osalta on todettava suurimmaksi puutteeksi työmäärään nähden konekirjoittajien liian pieni määrä, jota on pyritty korkeakoulun toimenpitein suurentamaan.

Määrävahvuuksien mukaan Sotakorkeakoulussa on 17 opettajan virkaa, mutta käytännössä korkeakoulussa on viime vuosina ollut 20—25 vakinaista opettajaa riippuen siitä montako opintosuuntaa ja linjaa on kulloinkin käynnissä. Opettajien virat jakaantuvat siten, että niistä on kolme everstin virkaa, eli yleisesikuntaupseerikoulutuksen johtaja, sotateknillisen koulutuksen johtaja ja maanpuolustuskurssien johtaja, sekä seitsemän everstiluutnantin ja seitsemän majurin virkaa. Näiden lisäksi vakinaisiksi opettajiksi komennetut ovat yleensä everstiluutnantteja ja majureita tai vastaavan arvoisia merivoimien upseereita. Vakinaisten opettajien lisäksi osallistuu opetukseen nykyisin satakunta tuntiopettajaa sekä useita ulkopuolisia esitelmäitsijöitä. Tuntiopettajat ovat yleensä muiden korkeakoulujen opettajia tai jonkin erikoisalan asiantuntijoita.

Sotakorkeakoulun opettajaneuvoston muodostavat Sotakorkeakoulun johtaja puheenjohtajana, vakinaiset opettajat ja koulutusupseeri sihteerinä. Opettajaneuvosto ehdottaa, ketkä pääsyutkintoon osallistuneista hyväksytään korkeakoulun oppilaiksi, arvostelee oppilaiden tiedot ja taidot, hyväksyy diplomitöiden aiheet, päättää oppilaiden siirtämisestä toiselle vuosikurssille, esittää mahdolliset opintojen keskeyttämiset ja antaa oppilaista esi- ja lopulliset arvostelut. Opettajaneuvosto päättää myös stipendirahastojen varojen käytöstä.

Oppilaiden valinta ja pääsyutkinto

Sotilasopetuslaitoksista annetun asetuksen mukainen, perinteellinen pääsyutkinto Sotakorkeakouluun pääsemiseksi toimeenpannaan nykyisen käytännön mukaisesti joka toinen vuosi. Pääsyutkintoon voi pyrkiä jokainen puolustuslaitoksessa tai rajavartiolaitoksessa palveleva upseeri, joka on suorittanut upseerin virkatutkinnon ja kapteenitutkinnon sekä ollut virkatutkinnon jälkeen vakinaisessa palveluksessa ennen opintojen aloittamista seitsemän vuotta. Teknilliselle opintosuunnalle pyrkiviltä ja ilmavoimien lentävässä henkilöstössä palvelevilta upsee-

reilta vaaditaan kuitenkin vain kuuden vuoden vakinainen palvelus. Lisäksi vaaditaan, että korkeakouluun pyrkivä upseeri omaa henkisten ja fyysisten ominaisuuksiensa puolesta sellaiset edellytykset, että hänen kouluttamisensa Sotakorkeakoulussa vastaa tarkoitustaan. Pääsytutkintoon ei oteta upseeria, joka ennen opintojen alkua on täyttänyt 37 vuotta.

Oppilaaksi pyrkivän on liitettävä pääsyhakemukseensa kirjallinen sitoumus siitä, että hän, jos hänet hyväksytään korkeakoulun oppilaaksi, jää loppututkinnon suoritettuaan puolustuslaitoksen palvelukseen vähintään kaksi kertaa niin pitkäksi ajaksi kuin opiskelu Sotakorkeakoulussa on kestänyt.

Yleiselle opintosuunnalle pyrkiville upseereille järjestetään pääsytutkinto taktiikassa, sotatekniikassa, vieraassa kielessä (vaihtoehtoisesti englanti, ranska, saksa tai venäjä), poliittisessa ja sotahistoriassa, kansantaloudessa ja valtio-opissa. Teknilliselle opintosuunnalle pyrkiville pääsytutkinto on kolmen ensimmäisen aineen osalta samanlainen, mutta muut korvataan matematiikalla, fysiikalla ja kemialla. Pääsytutkinnon kokeet ovat kirjallisia lukuun ottamatta yhtä suullista kuulustelua, joka voidaan pitää joko sotahistoriassa, sotatekniikassa tai taktiikassa. Pääsytutkintoon osallistujilta vaaditaan nykyisin perehtymistä noin 70 teokseen. Viimeisissä pääsytutkinnoissa on oppilaiksi voitu hyväksyä noin 100 upseeria, eli noin kolmas osa pyrkijöistä. Sotakorkeakoulun pääsytutkintoon saa osallistua enintään kaksi kertaa. Puolustusvoimain komentaja hyväksyy Sotakorkeakoulun johtajan esityksestä upseerit pääsytutkintoon ja sen perusteella oppilaat Sotakorkeakouluun.

Pääsytutkinnon käytännöllisessä järjestelyssä on pyritty mahdollisimman oikeudenmukaiseen pyrkijöiden arvosteluun. Tutkinnossa korkeakouluun pyrkivät upseerit esiintyvät ilman nimiä peitenumeroin, joita vastaavat koodit ovat koulutusupseerin hallussa. Opettajat, pyrkijöiden töiden arvostelijat, eivät missään vaiheessa tiedä kenen töitä he korjaavat. Peitenumeroin annetut arvostelut on vuodesta 1972 alkaen laskettu ja yhdistetty tietokoneen avulla. Vasta tämän jälkeen on arvostelu siirretty peitenumeroilta asianomaisille.

Korkeakouluopintojen järjestely

Sotakorkeakoulun opintojen järjestely perustuu luonnollisesti yleisesikuntaupseerikoulutukselle asetettuun päämäärään, jonka mukaan Sotakorkeakoulussa koulutetaan eri puolustushaarojen upseereista sekä sodan että rauhan ajan joukkoihin ja esikuntiin komentajia ja yleisesikuntaupseereita, jotka hallitsevat yksityiskohtaisesti prikaatin ja armeijakunnan ja näitä vastaavien johtamistoiminnan, sekä annetaan heille sellaiset yleistiedot, että he pystyvät käsittelemään kaikkia

maanpuolustukseen, puolustusvalmiuteen ja puolustusvalmisteluihin liittyviä kysymyksiä ja kehittämään niitä erityisesti oman puolustushaaransa osalta. Tämän lisäksi teknillisillä opintosuunnilla annettavalla sotateknillisellä opetuksella koulutetaan upseereita teknillisten alojen johtotehtäviin.

Kolme vuotta kestäville teknillisille opintosuunnille hyväksytyt upseerit aloittavat opiskelun Sotakorkeakoulussa pääsytkinon jälkeisenä syksynä. He opiskelevat ensimmäisen lukuvuoden syys- ja kevätlukukauden omia erikoisaineitaan pääasiallisesti luokassa ja soveltavat saamiaan tietoja kesäkaudella käytännön harjoituksissa eri teollisuuslaitoksissa. Toisesta opintovuodesta teknillisten opintosuuntien upseerit käyttävät noin puolet omien teknillisten aineidensa opiskeluun ja lopun yhteisharjoituksiin yleisten opintosuuntien kanssa. Viimeisenä eli kolmantena opintovuonna noudattivat molemmat opintosuunnat samaa opetusohjelmaa.

Yleisillä opintosuunnilla käsittää ensimmäisen opintovuoden syys- ja kevätlukukausi pääasiallisesti prikaatitasoisia tai vastaavia luokkaopintoja. Yleisten aineiden lisäksi on ohjelmassa myös tutustuminen sotilaspiirin työskentelyyn, johtamisharjoitus maastossa, taktillinen sotapeli korkeakoululla sekä noin viikon pituinen sovellettu koe, jota kutsutaan kotityöksi. Kesäaika kuluu upseereilta kokonaan Sotakorkeakoulun ulkopuolella. Yleisellä opintosuunnalla on operatiivinen tiedustelu, johtamisharjoitus, tutustuminen teollisuuteen, puolustushaaroihin ja aselajeihin, linnoittamis- ja suluttamisharjoitus sekä esikuntaharjoitus. Molempien opintosuuntien ohjelmiin sisältyy myös kuukauden kesäloma.

Viimeisenä opintovuonna on opetuksen painopiste syyslukukaudella armeijakunnan ja kevätlukukaudella sotilasläänin toiminnan tarkastelussa. Luokkaopetuksen lomassa on sotilaspiiriharjoitus, toinen kotityö, johtamisharjoitus ja operatiivinen sotapeli. Kesäkaudella sovelletaan jälleen opittua operatiivisessa tiedustelussa, johtamisharjoituksessa ja esikuntaharjoituksessa.

Sotakorkeakoulun opetuksessa käytetään nykyisin muun muassa seuraavia muotoja: ryhmätyöskentelyä, itseopiskelu, luennot, esitelmät, alustukset, tutkielmat ja keskustelut, sovellutusharjoituksia luokkaopetuksessa ja maastossa, kirjallisia koulu- ja kotitöitä, opinto- ja tutustumismatkoja, käytännöllisiä harjoituksia joukko-osastoissa, teollisuuslaitoksissa ja laboratorioissa sekä erikoistiedusteluja.

Tutkinnot ja oppiaineet

Perustan Sotakorkeakoulussa suoritettaville tutkinnoille ja opetettaville aineille määrittää sotilasopetuslaitoksista annettu aset^{us} (N:o

16/1966). Sen mukaan yleisesikuntaupseerin tutkintoa varten vaaditaan:

- 1) täydennyskurssit enintään kahdessa seuraavista kielistä: englanti, ranska, saksa ja venäjä;
- 2) tutkinnot ja harjoitukset ainakin seuraavissa aineissa: johtamistaito, strategia, taktiikka, yleisesikuntapalvelu, sotatekniikka ja sotahistoria;
- 3) tutkinnot ja aselaji- tai erikoislinjan aineissa sen mukaan kuin johtosäännössä on tarkemmin määrätty; sekä
- 4) diplomityö jossakin opettajaneuvoston hyväksymässä aineessa.

Edellisen perusteella on koulutuspäällikön vahvistamassa, voimassa-olevassa korkeakoulun opetussuunnitelmassa määrätty oppiaineiden nimet ja niiden päämäärät sekä keskinäinen arvoluokitus. Ne ovat vuosien kuluessa vaihdelleet ja vähitellen muokkautuneet seuraavalla sivulla olevan taulukon mukaisiksi.

Yleisillä opintosuunnilla käytetään 57 % opiskeluajasta operatiivis-taktillisiin aineisiin. Strategian, sotahistorian, yleisesikuntapalvelun, vieraan kielen ja sotatekniikan opetukseen sekä virkistykseksi tarkoitettuun liikuntakoulutukseen käytetään yhteensä noin 33 % opiskeluajasta. Yleisillä opintosuunnilla käytetään ajasta 10 % sotatekniikan opetukseen. Teknillisillä opintosuunnilla sitä vastoin käytetään teknillisten aineiden opetukseen puolet opiskeluajasta. Kunkin linjan pääaineeseen, maasotalinjalla operaatiotaito ja taktiikka, merisotalinjalla merisotaoppi ja ilmasotalinjalla ilmasotaoppi, käytetään 250—350 tuntia. Sotateknillisen linjan pääaineena on kunkin opintosuunnan erikoistekniikka.

Opetuksen omaksuminen tarkastetaan koulutöissä, joita yleisellä opintosuunnalla on koko kurssin aikana noin 50 ja teknillisillä opintosuunnalla noin 100. Näihin sisältyvät myös erityiset loppututkinnot, jotka pidetään loppututkintokautena diplomiin merkittävässä opintoaineissa. Kotityöt muodostavat myös tarkastuskohteen.

Keskeisenä opinnäytteenä on Sotakorkeakoulussa diplomityö, jonka Sotakorkeakoulun johtaja antaa jokaiselle oppilaalle opettajaneuvoston hyväksymisestä aiheesta. Diplomityön tarkoituksena on opettaa oppilas itsenäiseen sotatieteelliseen tutkimustyöhön ja saada selville hänen kyvykkyytensä tutkijana. Diplomityön aiheesta ja arvosanasta tehdään merkintä asianomaisen diplomiin. Diplomityö, jonka on käsitettävä ilman liitteitä 40—70 sivua, on laadittava opintojen aikana ja luovutettava tarkastettavaksi noin kuukautta ennen opintojen päättymistä.

Kaikissa oppiaineissa ja diplomityössä hyväksytyt arvosanan saaneelle upseerille annetaan Sotakorkeakoulun diplomi ja merkki todistukseksi yleisesikuntaupseeritutkinnon suorittamisesta.

MSL 32:n, MeSL 10:n ja ISL 10:n aineyhdistelmien tuntimäärät vuosina 1972—1973

Aineyhdistelmä	MSL Yhteensä	MeSL Yhteensä	Yhteensä ISL
Johtamistaito	30	30	30
Optaito ja taktiikka	359/312	156/145	162/151
Merisotaoppi	55/41	255/173	55/41
Ilmasotaoppi	75/63	75/64	350/257 (ilmav) 330/237 (it)
Rannikkopuolustusoppi	50/28	213/159	46/26
Kenttätykistöoppi	80/72	50/46	50/46
Ilmatorjuntaoppi	65/60	55/50	135/115 (ilmav) 190/170 (it)
Pioneerioppi	76/69	47/46	47/36
Viestioppi	65/69	46/61	45/60
Huoltooppi	86/73	63/59	85/75 (ilmav) 53/43 (it)
Strategia	167/143	166/144	162/140
Ye-palvelu	83/82	84/80	85
Sotatekniikka	148/402	106/423	106/408
Sotahistoria	105/44	105/44	105/44
Vieraat kielet	150	150	150
Liikuntakoulutus	90	90	90
Varalla	32/35	28/26	12/12
Yhteensä tuntia	1716/1763	1719/1770	1716/1764

20/10 = yleisen/teknillisen opintosuunnan tunnit silloin, kun aineen tuntimäärissä on eroavaisuuksia.

Sotatieteellinen tutkimustyö

Varsinaisen opetustyön ohella tehdään Sotakorkeakoulussa kuten yleensäkin korkeakouluissa tieteellistä tutkimustyötä puolustusvoimille vahvistetun kokonaissuunnitelman puitteissa. Painopiste on sellaisissa tutkimustöissä, jotka palvelevat yleisesikuntaupseerikoulutusta.

Koulutuspäällikkö vahvistaa korkeakoulun johtajan esityksestä niiden Sotakorkeakoulussa suoritettavien tutkimustehtävien laadun ja laajuuden, jotka liittyvät puolustusvoimille vahvistettuun sotatieteellisen tutkimustoiminnan kokonaisohjelmaan. Jotkut tutkimustehtävät liittyvät korkeakoulun opetusohjelmaan.

Sotatieteellistä tutkimustyötä suorittavat opetustyönsä ohella Sotakorkeakoulun opettajat tai tätä tehtävää varten korkeakouluun komenetut upseerit ja tutkijat. Jokainen opettaja on luonnollisesti vastuussa oman opetusaineensa kehittämisestä ja tutkimisesta. Tässä mielessä opettajat suorittavat käytännöllisesti katsoen jatkuvasti sotatieteellistä tutkimustyötä. Laajempia tutkimustöitä, kuten esim taktiikan kehittämiseen liittyviä kysymyksiä tai pääesikunnan määräämiä tutkimustehtäviä tutkitaan yleensä ryhmätöinä. Tutkimustöiden laajuutta kuvastaa se, että luokkaopintokautena jokainen opettaja kuuluu johonkin tutkimusryhmään. Varsinaisten virkatutkimusten lisäksi opettajat

Sotakorkeakoulussa laaditut julkiset diplomityöt

Vuosi	Taktiikka	Strategia	Tykistötaktiikka	Yleiset aiheet ja huoltotaktiikka	Teknilliset aiheet	Sotahistoria	Yhteensä
1926—1939	97	21	30	84	44	48	324
1946—1948	20	8	11	35	11	8	93
1950—1959	62	18	36	103	42	44	305
1960—1963	57	10	28	88	36	30	249
1971—1973	35	6	7	23	29	9	109
Yhteensä	271	63	112	333	162	139	1 080

Näiden lisäksi on laadittu 85 kpl diplomitöitä, jotka ovat arvostelun yhteydessä julistettu salaisiksi.

usein suorittavat omaan opetusaineeseensa liittyvää vapaata sotatieteellistä tutkimustyötä. Näin syntyviä tutkimuksia on jätetty arvosteltavaksi ja palkittavaksi niiden luonteesta riippuen joko Suomen Sotatieteelliselle Seuralle tai Sotakorkeakoulun stipendirahastolle.

Sotakorkeakoulun diplomityöt palvelevat omalta osaltaan puolustusvoimien ja maanpuolustuksen kokonaistutkimusohjelmien edellyttämää sotatieteellistä tutkimustyötä ja Sotakorkeakoulussa annettavaa opetusta ottaen kuitenkin huomioon yleisesikuntaupseerikoulutukselle asetetut opetukselliset päämäärät.

Yleisesikuntaupseereiden jatkokoulutus

Sotilaallisella alalla tapahtuva nopea kehitys ja sen seuraaminen vaativat yleisesikuntaupseerilta jatkuvaa itsensä kehittämistä. Tietyt erityistehtävät ja kehityksen seuraaminen ovat johtaneet yleisesikuntaupseereitten jatkokoulutuksen tarpeeseen. Tämä näkökohta on otettu huomioon myös sotilasopetuslaitoksista annettussa asetuksessa. Sen perusteella Sotakorkeakoulussa toimeenpannaan nykyisin varsinaisen korkeakoulutuksen ohella yleisesikuntaupseereitten jatkokoulutustilaisuuksia. Tällaisia ovat jo aikaisemmin mainitut ylimmät ja ylemmän päällystön kurssit, ylemmän päällystön tiedustelukurssit ja ylemmän päällystön teknilliset kurssit. Näiden lisäksi voidaan toimeenpanna muitakin kursseja tarpeen niin vaatiessa. Kurssien pituus vaihtelee muutamasta viikosta kahteen kuukauteen. Jatkokoulutustilaisuuksien toimeenpanon, kestoajan, opetussuunnitelman, opettajat ja oppilaat määrää puolustusvoimain komentaja.

TULEVAISUUDEN NÄKYMIÄ

Sotakorkeakoulu on kouluttanut sotien jälkeen lähes 1 000 yleisesikuntaupseeria. Tästä huolimatta puolustuslaitos on koko ajan kärsinyt yleisesikuntaupseereitten puutteesta. Vajausta ei ole pyritty poistamaan ylisuurilla kursseilla. Tällä hetkellä on vakinaisessa palveluksessa noin 500 yleisesikuntaupseeria pääesikunnan laskeman tarpeen ollessa hiukan yli 700 yleisesikuntaupseeria. Tämä yleisesikuntakoulutettujen upseereitten vajeus on nimenomaan kapteenien arvoluokassa.

Suurten kadettikurssien paine on kohdistunut myös sotakorkeakoulutukseen pyrkijöiden määrän noustua viime pääsyutkinnoissa noin 300 upseeriin. Tämä määrä pysynee vakiona 1970-luvulla, vaikka Kadettikoulusta valmistuneiden upseereitten määrä onkin merkittävästi laskenut 1970-luvun alkupuolella. Koska yleisesikuntaupseereista on puutetta, pyritään lähivuosina tarjoamaan mahdollisimman monelle pääsyutkinnoissa menestyneelle upseerille tilaisuus opiskella Sota-

korkeakoulussa. Tämän johdosta onkin vuosina 1972 ja 1974 otettu oppilaiksi noin 100 upseeria ja tätä tullaan jatkamaan vuosikymmenen loppuun eli vuoteen 1978 saakka. Oppilasmäärää voitaneen jo 1980-luvulla jonkin verran supistaa.

Kilpailu korkeakouluun pääsystä tulee olemaan edelleenkin ankara ja saattaa johtaa monen suurilta kursseilta valmistuneen upseerin ajatuksiin, että tuskin kannattaa edes pyrkiä. Tästä kysymyksestä on Sotakorkeakoulun johtaja kenraalimajuri U Matikainen todennut: »Kysyessä olevien suurten kadettikurssien upseereiden keskuudessa saattaa herätä ajatus siitä, kannattaako suorittaa 2—3 vuoden tiivis opiskelu kaikkine heijastusvaikutuksineen, jos ilman Sotakorkeakoulua voi päästä lähes samaan upseerinarvoon kuin korkeakoulun suorittaneet keskimäärin pääsevät. Vastaus on: ehdottomasti kannattaa. Voidaan arvioida, että näiden suurten kurssien yleisesikuntakoulutetuista upseereista pääosa pääsee vähintään everstilutnantteiksi.»

Sotakorkeakoulumme tehtävä tulee tulevaisuudessakin olemaan kaksijakoinen, kuten kenraalimajuri Nenonen sanoi jo 50 vuotta sitten. Sotakorkeakoulun on koulutettava puolustusvoimille pystyviä johtajia ja esikuntaupseereita niin rauhan työhön kuin sodankin varalta. Toisaalta Sotakorkeakoulu vastaa myös upseeristomme korkeakoulutukseen kuuluvasta tutkijakoulutuksesta. Sotakorkeakoulu pyrkiikin tulevaisuudessa vaativan sotatieteellisen tutkijakoulutuksen tehostamiseksi entistä kiinteämpään yhteistyöhön muiden yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa. Sotakorkeakoulu edustaisi sotatieteellistä asiantuntemusta ja muut korkeakoulut lähinnä tutkimusmenetelmien asiantuntemusta.

Nykyisessä muuttuvassa yhteiskunnassa ja tulevaisuudessa Sotakorkeakoulun tehtävä ei ole yksinomaan korkeiden komentajien, rintamakomentajien ja yleisesikuntaupseereitten kouluttaminen sotaa varten, vaan sen on kiinnitettävä omalta osaltaan huomiota myös rauhantutkimukseen ja asiantuntijoiden kouluttamiseen Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaa varten.

Sotakorkeakoululle suurten kurssien koulutus pääsyutkinnosta diplomitöiden arvosteluun merkitsee tulevaisuudessakin suurta työmäärää. Tiettyjä vaikeuksia tuottavat edelleenkin myös suuret oppilasmäärät. Korkeakoulu tulee kuitenkin tekemään kaikkensa mahdollisimman tehokkaan opetuksen ja oikeudenmukaisen virkauran järjestämiseksi kaikille suuriltakin kursseilta valmistuneille upseeriryhmille.

50-vuotiaalla Suomen Sotakorkeakoululla on kunniakkaat perinteet. Sen antama yleisesikuntakoulutus ja yleisesikuntaupseereitten jatkokoulutus sekä maanpuolustuskurssien toiminta on saanut tarkoituksen mukaiset ja vakiintuneet muodot, joilla sotilaallinen korkeakoulutus voi maassamme tulevaisuudessakin luottavaisesti rakentua.